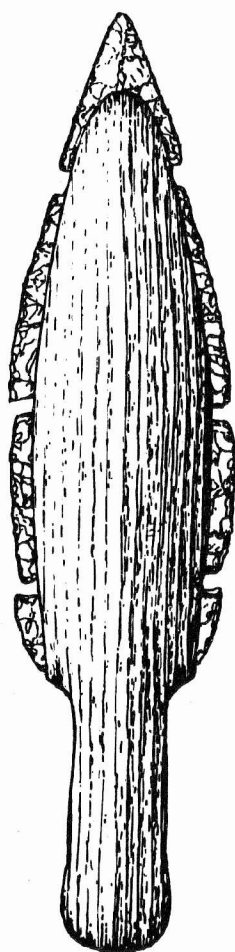

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1993-1994

ISSN 1211-7250

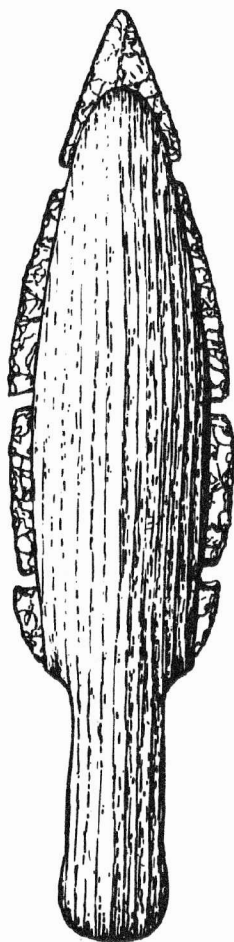

BRNO 1997

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1993-1994

ISSN 1211-7250

BRNO 1997

381 ch n. 1992
382

250,-

S 9395458

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1993-1994

Vydává:	Archeologický ústav AV ČR Brno Královopolská 147, 612 00 Brno E-mail: ps@isibrno.cz
Odpovědný redaktor:	PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc
Redakce a příprava pro tisk:	Mgr. Patrik Červák, Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdl
Na titulním listě:	Rekonstrukce skládané dýky z Maref
Tisk:	Tiskárna Gloria, Rosice u Brna
Náklad:	400 ks

Publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou

© 1997 by the Authors

All rights reserved

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

Obsah :

STUDIE A KRÁTKÉ ČLÁNKY

A.Přichystal, J.Svoboda	Výroba štípané industrie na sídlišti kultury s moravskou malovanou keramikou v Jezeřanech-Maršovicích	15
P.Kos	Otevřená sídliště mladého paleolitu a neolitu v jižní části Moravského krasu	27
E.Kazdová, L.Šebela, A.Přichystal	Besiedlung des Gebietes von Blučina (Kr. Brno-venkov) durch Träger der Stichbandkeramik	45
P.Škrdla, L.Šebela	Pozdně eneolitické složené dýky na Moravě	77
J.Peška	Nové poznatky c hradiscích z doby popelnicových polí na Pavlovských vrších	87

PŘEHLED VÝZKUMŮ NA MORAVĚ A VE SLEZSKU

PALEOLIT

BRNO-VINOHRADY (okr. Brno-město)	P.Škrdla	97
DOLNÍ VĚSTONICE (okr. Břeclav)	J.Svoboda, P.Škrdla, L.Jarošová	100
DOLNÍ VĚSTONICE (okr. Břeclav)	P.Škrdla	101
DRNOVICE (okr. Vyškov)	J.Svoboda	102
MOKRÁ (okr. Brno-venkov)	P.Škrdla	103
PETŘKOVICE (okr. Ostrava)	J.Svoboda, L.Jarošová	109
VEDROVICE (okr. Znojmo)	Z.Nerudová	110

NEOLIT

BOROTICE (okr. Znojmo)	S. Stuchlík	115
BRNO-LÍŠEŇ (okr. Brno-město)	J. Stuchlíková	115
BULHARY (okr. Břeclav)	E. Klanicová	116
HAVŘICE (okr. Uherské Hradiště)	M. Geisler, J. Kohoutek	117
HOLASOVICE (okr. Opava)	Z. Brachtl	118
LANŽHOT (okr. Břeclav)	E. Klanicová	118
MALHOSTOVICE (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	119
MODRÁ (okr. Uherské Hradiště)	M. Geisler	120
OPAVA-JAKTAŘ (okr. Opava)	Z. Brachtl	120
SMRŽICE (okr. Prostějov)	M. Šmíd	123
VÁVROVICE (okr. Opava)	Z. Brachtl	123
VEVERSKÉ KNÍNICE (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	124

ENEOLIT

BRNO-ČERNÁ POLE (okr. Brno-město)	J. Stuchlíková	129
DUBŇANY (okr. Hodonín)	L. Šebela, M. Dočkalová	129
MALHOSTOVICE (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	132
NÁMĚŠŤ NA HANĚ (okr. Olomouc)	M. Šmíd	133
POHOŘELICE (okr. Břeclav)	M. Geisler	135
VYŠKOV - MARCHANICE (okr. Vyškov)	B. Mikulková	136

DOBA BRONZOVÁ

BLUČINA (okr. Brno-venkov)	M. Salaš	141
MARŠOVICE (okr. Znojmo)	P. Vitula	143
NEMOJANY (okr. Vyškov)	B. Mikulková	143
ORLOVICE (okr. Vyškov)	B. Mikulková	144
POLEŠOVICE (okr. Uherské Hradiště)	M. Salaš	145
SLAVKOV (okr. Vyškov)	P. Enderová - A. Štrof	146
TVAROŽNÁ (okr. Brno - venkov)	A. Štrof - M. Bálek	147
TVAROŽNÁ (okr. Brno - venkov)	B. Mikulková	148

DOBA ŽELEZNÁ

BOHUSLAVICE (okr. Hodonín)	M. Hložek	155
MALÉ HRADISKO (okr. Prostějov)	M. Čižmář	155
STRÁŽOVICE (okr. Hodonín)	M. Hložek	156
VEDROVICE (okr. Znojmo)	P. Vitula	156

DOBA ŘÍMSKÁ A STĚHOVÁNÍ NÁRODŮ

DRÁSOV (okr. Brno - venkov)	A. Štrof - V. Růžička	161
IVANĚ (okr. Břeclav)	M. Bálek - O. Šedo	161
LULEČ (okr. Vyškov)	B. Mikulková	161
MUŠOV (k.ú. Pasohlávky, okr. Břeclav)	J. Musil	162
MUŠOV (k.ú. Pasohlávky, okr. Břeclav)	P. Červák, B. Komoróczy, J. Musil	169
MUŠOV (k.ú. Pasohlávky, okr. Břeclav)	J. Musil	176
MUŠOV (k.ú. Pasohlávky, okr. Břeclav)	M. Bálek - O. Šedo	176
MUŠOV (k.ú. Pasohlávky, okr. Břeclav)	M. Bálek - O. Šedo	177
PASOHLÁVKY (okr. Břeclav)	M. Bálek - O. Šedo	178
PŘIBICE (okr. Břeclav)	M. Bálek - O. Šedo	178

STŘEDOVĚK A NOVOVĚK

BLANSKO (okr. Blansko)	A. Štrof	183
BOŘETICE (okr. Břeclav)	E. Klanicová	183

BRNO (okr. Brno-město)	R. Zatloukal	184
BRNO (okr. Brno-město)	R. Zatloukal	184
BRNO (okr. Brno-město)	J. Unger	184
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	185
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	185
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	186
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	186
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	187
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	187
BRNO (okr. Brno-město)	P. Vitula	187
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	188
BRNO (okr. Brno-město)	K. Geislerová - R. Procházka	188
BRNO (okr. Brno-město)	M. Geisler	189
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	189
BRNO (okr. Brno-město)	P. Vitula	189
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	190
BRNO (okr. Brno-město)	R. Zatloukal	190
BRNO (okr. Brno-město)	Z. Himmellová	190
BRNO (okr. Brno-město)	Z. Himmellová	191
BRNO (okr. Brno-město)	Z. Himmellová	191
BRNO (okr. Brno-město)	Z. Himmellová	191
BRNO (okr. Brno-město)	Z. Himmellová	192
CRHOV (okr. Blansko)	J. Sadílek	192
DEBLÍN (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	193
DOLNÍ VĚSTONICE (okr. Břeclav)	E. Kľanicová	194
HELFENŠTEJN (okr. Přerov)	J. Kohoutek	194
HLÍNA (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	195
HOLASICE U VEVERSKÉ BITÝŠKY (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	196
HORNÍ VĚSTONICE (okr. Břeclav)	J. Unger	197
HRANICE (okr. Přerov)	T. Drobný	197
IVANČICE (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	197
JAVORNÍK (okr. Šumperk)	Z.Brachtl	201
JAVORNÍK (okr. Šumperk)	Z.Brachtl	202
JAVORNÍK (okr. Šumperk)	Z.Brachtl	203
JAVORNÍK-VES (okr. Šumperk)	Z.Brachtl	203
JIHLAVA (okr. Jihlava)	O. Šedo, R. Zatloukal	204
JIHLAVA (okr. Jihlava)	R. Zatloukal	205
JIHLAVA (okr. Jihlava)	A.Štof, R. Zatloukal	205
JIHLAVA (okr. Jihlava)	R. Zatloukal	205

JIHLAVA (okr. Jihlava)	R. Zatloukal	206
JIHLAVA (okr. Jihlava)	R. Zatloukal	207
JIHLAVA (okr. Jihlava)	R. Zatloukal	208
JIHLAVA (okr. Jihlava)	R. Zatloukal	209
JIHLAVA (okr. Jihlava)	R. Zatloukal	210
JINDŘICHOV NA MORAVĚ (okr. Šumperk)	M. Rychlý, Z. Brachtl	210
JINDŘICHOV NA MORAVĚ (okr. Šumperk)	M. Rychlý, Z. Brachtl	211
KYJOV (okr. Hodonín)	J. Unger	211
KUNOVICE (okr. Uherské Hradiště)	J. Kohoutek	212
LAŽÁNKY (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	212
LEDNICE (okr. Břeclav)	E. Klanicová	215
LOUKA (okr. Blansko)	J. Sadílek, J. Doležel	216
MALHOSTOVICE (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	218
MORAVSKÝ KRUMLOV (okr. Znojmo)	Z. Himmelová	218
MOSTIŠTĚ (okr. Žďár nad Sázavou)	J. Unger	219
NOVÁ VES U POHOŘELIC (okr. Břeclav)	A. Štrof, J. Unger	219
NOVÝ SVĚTLOV (okr. Uherské Hradiště)	J. Kohoutek	220
NÝROV (okr. Blansko)	J. Sadílek	220
OLOMOUC (okr. Olomouc)	T. Drobný	222
OLOMOUC (okr. Olomouc)	J. Bláha, T. Drobný	222
OPAVA (okr. Opava)	H. Teryngerová	223
OPAVA (okr. Opava)	H. Teryngerová	225
OPAVA (okr. Opava)	H. Teryngerová	226
OPAVA (okr. Opava)	H. Teryngerová	227
OPAVA (okr. Opava)	H. Teryngerová	228
OSIKY (okr. Blansko)	J. Unger	228
PETROVICE (okr. Blansko)	J. Doležel	228
POLEŠOVICE (okr. Uherské Hradiště)	J. Unger	229
POHOŘELICE (okr. Břeclav)	E. Klanicová	229
POHOŘELICE (okr. Břeclav)	J. Unger	230
POHOŘELICE (okr. Břeclav)	M. Bálek, J. Unger	231
PROSETÍN (okr. Žďár nad Sázavou)	J. Sadílek	231
PŘEROV (okr. Přerov)	J. Kohoutek	232
RAJHRAD (okr. Brno-venkov)	J. Unger	232
ROŽNÁ (okr. Žďár nad Sázavou)	J. Sadílek	234
SKRYJE, TIŠNOVSKÁ NOVÁ VES (okr. Žďár n. Sázavou)	J. Doležel	235
SLAVKOV (okr. Vyškov)	R. Procházka	236
SMOLÍN (okr. Břeclav)	J. Unger	236
SOVINEC (okr. Brutál)	J. Kohoutek	236

ŠTĚPÁNOV NAD SVRATKOU (okr. Žďár nad Sázavou)	J. Sadílek	237
ŠUMPERK (okr. Šumperk)	V. Goš	238
TEČOVICE (okr. Zlín)	J. Kohoutek	238
TELČ (okr. Jihlava)	R. Procházka	240
TELČ (okr. Jihlava)	R. Zatloukal	242
TELČ (okr. Jihlava)	R. Procházka	242
TIŠNOV (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	242
TOVAČOV (okr. Přešov)	T. Drobný	247
UHERSKÝ BROD (okr. Uherské Hradiště)	J. Kohoutek	248
UHERSKÝ BROD (okr. Uherské Hradiště)	J. Kohoutek	248
UHERSKÝ BROD (okr. Uherské Hradiště)	P. Vitula	249
UHERSKÝ BROD (okr. Uherské Hradiště)	J. Kohoutek	249
UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)	M. Geisler	250
UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)	M. Geisler	250
UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)	R. Procházka	251
UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)	R. Procházka	251
UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)	J. Kohoutek, R. Procházka	251
UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)	J. Stuchlíková	254
UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)	P. Vitula	254
URČICE (okr. Prostějov)	M. Šmíd, Z. Čížmář, M. Dočkalová	256
VALAŠSKÉ KLOBOUKY (okr. Zlín)	J. Kohoutek	258
VALTICE (okr. Břeclav)	E. Klanicová	259
VELEHRAD (okr. Uherské Hradiště)	J. Kohoutek	259
VELKÁ BÍTEŠ (okr. Žďár nad Sázavou)	J. Doležel, S. Smutná	260
VEVERSKÉ KNÍNICE (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	263
VYŠKOV (okr. Vyškov)	B. Mikulková	264

V A R I A

DRNOVICE (okr. Vyškov)	B. Mikulková	269
LULEČ (okr. Vyškov)	B. Mikulková	269
PASOHLÁVKY (okr. Břeclav)	M. Bálek - O. Šedo	271
SLAVKOV (okr. Vyškov)	P. Enderová	271
VYŠKOV (okr. Brno-venkov)	P. Vitula	272

SPECIÁLNÍ METODY

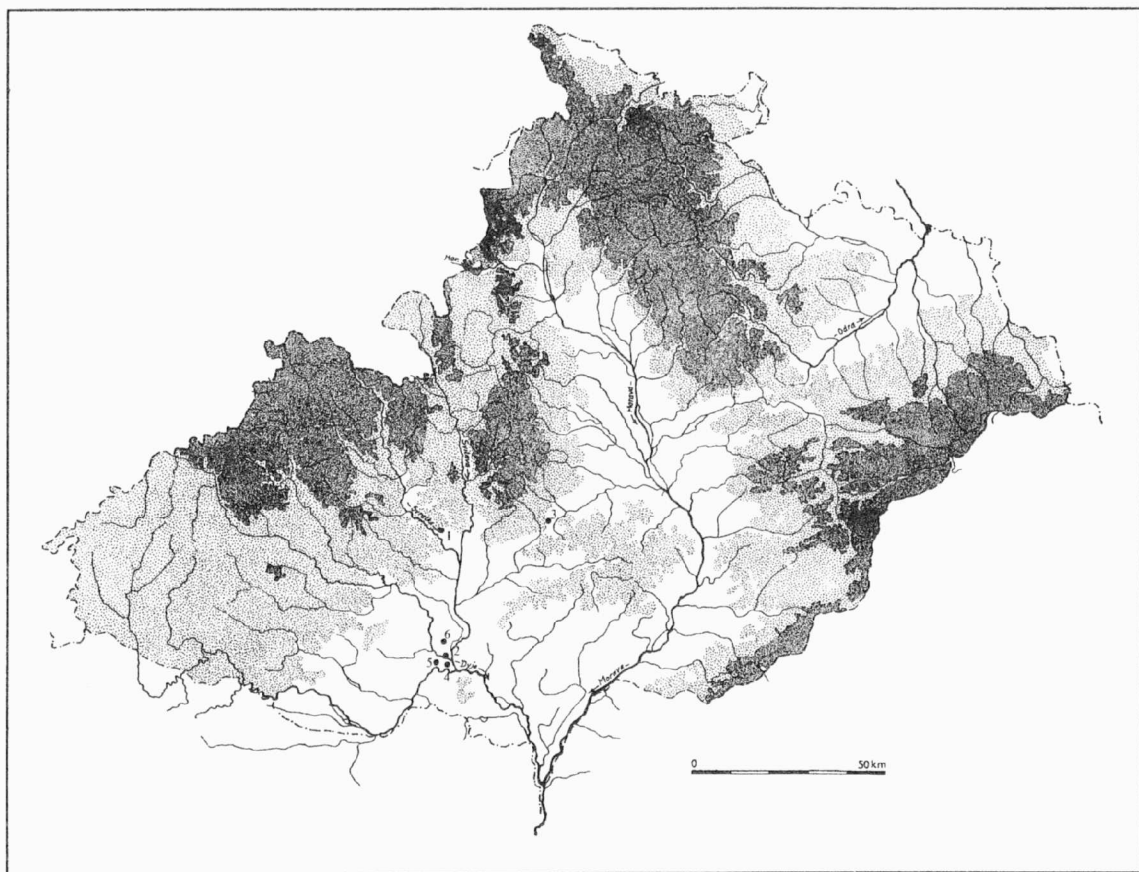
G. Fuchs, V. Hašek, J. Unger	Geophysikalische Prospektion und archäologische Grabungen in der Katharinkirche Frohnleiten (Steiermark)	277
V. Hašek, M. Tymonová, J. Unger	Geophysikalische Methoden in mittelalterlicher Archaeologie	283

A. Majer	Elektroodporová měření střídavými proudy a jejich užití v mělké archeologické prospekci	301
J. Dvořák	Zpráva o výzkumu horninového stavebního materiálu středověkých staveb a jejich provenience	306
M. Bálek	Výsledky leteckého snímkování na Moravě	307
J. Kovárník	Deset let letecké archeologie na Moravě (a v bývalém Československu) 1983 - 1993	311
J. Kovárník	Využití letecké archeologie na Jižní Moravě v roce 1994	332
L. Horáčková, L. Benešová	Příspěvek ke studiu skeletů ze slavkovského bojiště	342

ZPRÁVY O ČINNOSTI

J. Doležel	Z činnosti Archeologického ústavu AV ČR Brno v letech 1993-1994	347
------------	---	-----

DOBA ŘÍMSKÁ A STĚHOVÁNÍ NÁRODŮ

1 - Drásov, 2 - Ivaň, 3 - Luleč, 4 - Mušov, 5 - Pasohlávky, 6 - Přibice

DRÁSOV (okr. Brno - venkov)

Katastr obce. Doba římská. Sídliště. Záchranný výzkum.

Při budování trasy vodovodu Víř - Brno sledoval výkopové práce spolupracovník ústavu pan Václav Růžička z Lipůvky. Rýha budoucího vodovodu protáhla v katastru Drásova V okraj sídliště z doby římské, známého V. Růžičkovi již z dřívějších sběrů. Ve spolupráci s P. Vitulou byl v profilu výkopu prozkoumán jeden zahloubený objekt - zásobní jáma s podhloubenými stěnami, obsahující pouze chudý keramický inventář.

Antonín Štrof - Václav Růžička, ÚAPP Brno

Resumé:

Drásov (Bez. Brno - venkov). Katastralgebiet. Römische Kaiserzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

IVANĚ (okr. Břeclav)

„Přední louky“. Doba římská? Vojenský polní tábor? Zjišťovací výzkum.

Jihovýchodně od intravilánu obce byl v blízkosti stěny odvodňovacího kanálu začištěn profil deprese, která se nalézá v linii vegetačních příznaků známých prostřednictvím letecké prospekce (M. Bálek 1991). Deprese měla tvar odpovídající písmenu V. Dosahovala šířku 210 cm, hloubka vlastního útvaru byla 92 cm. Obdobné profily mají příkopy polních táborů, které stavěla římská vojska v průběhu válečných tažení. Ve výplni deprese v Ivani však byly nalézány novověké předměty (lahvové sklo, zlomky železného plechu), její interpretace proto zatím zůstává otevřená. Pouze podmíněně lze uvažovat o tom, že vegetační příznaky a sledovaný profil jsou stopami pochodového tábora Ivan II.

Miroslav Bálek - Ondrej Šedo, ÚAPP Brno

Resumé:

Drásov (Bez. Brno - venkov). Katastralgebiet. Römische Kaiserzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

LULEČ (okr. Vyškov)

„Díly za Prahou“. Doba římská. Povrchový sběr.

Při sběru na sídlišti z doby římské v listopadu 1993 našel spolupracovník muzea pan Miroslav Daněk v této trati (ZM 1:10000, 24-41-20, 135mm od Z s.č., 290mm od J s.č.) minci s dobře zachovalým reliéfem z období římského císařství. Bližší určení provedl prof. PhDr. Jiří Sejbál, DrSc. Šlo o stříbrný antoninián císaře Galliena (260-268). Na aversu je zobrazena hlava císaře s paprskovitou korunou a na reversu kráčející Sol se zvednutou rukou. Během dalších sběrů provedených na tomto sídlišti jsme našli menší množství nevýrazné keramiky z doby římské, několik zlomků římsko-provinciální keramiky a především několik zlomků římského skla (okraje, výdutě, ucha). Ve vyškovském prostředí se jedná o dosud největší soubor provinciálního skla. Sídliště se nachází při soutoku Lulečského potoka s bezejmennou vodotečí v n.v. 270m.

Blanka Mikulková, Muzeum Vyškovska

Resumé:

Bei Terrainbegehungen auf der Siedlung aus der Römerzeit, die sich am Zusammenfluß des Luleč-Bachs mit einem namenlosen Wasserlauf befand, fand ein Mitarbeiter von Museum eine Römer-kaiser Münze. Nach der Bestimmung von Proffesor PhDr. Jiří Sejbal, DrSc. geht um eine silberne Münze (sog. Antoninian) des Kaisers Gallienus (260-268). Auf der Vorderseite ist der Kopf vom Kaiser mit strahlenförmiger Krone und auf der Reversseite ist ein schreitender Sol mit gehobenem Hand. Aus der Siedlung stammen auch einige ausdrücklose Brücke der Germanenkeramik, importierte Provinziellkeramik und vor allem bisher die größte im Bezirk Vyškov gefundene Zusammenstellung von Römerglas.

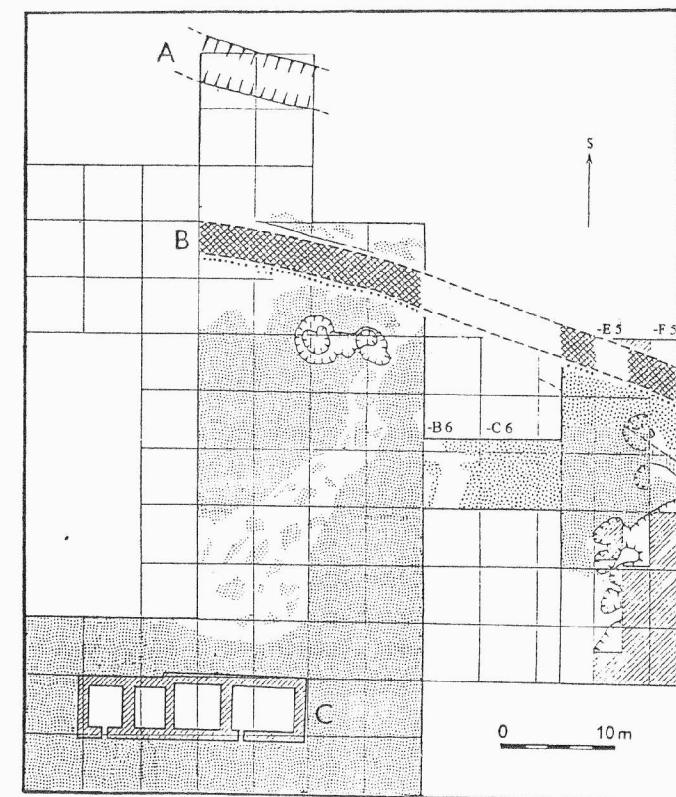
MUŠOV (k.ú. Pasohlávky, okr. Břeclav)

Hradisko (Burgstall). Doba římská. Doba bronzová. Systematický výzkum.

Terénní výzkum v sezóně 1993 probíhal ve spolupráci Archeologického ústavu AV ČR (dr. Jaroslav Tejral, DrSc.) a Ústavu pro klasickou archeologii UK v Praze (prof. dr. Jan Bouzek, DrSc.) díky grantové podpoře Ministerstva školství (grant č. 0951). Vlastní výkopy navázaly na výzkumy předchozích sezón a jejich cílem bylo přinést nová zjištění především o konstrukci římské fortifikace v severní části pahorku. Některé výsledky tohoto výzkumu již byly podrobněji publikovány na jiném místě (Tejral - Bouzek - Musil 1994). Další sondáž menších rozměrů také přispěla k objasnění charakteru a datování nově objevené stavby v poloze Neurissen.

1. Výzkum opevnění v severní části Hradiska (plocha - E5, -F5; obr. 1)

Dokončování výzkumu v této části navázalo na práce z let 1991 a 1992, kdy byl ve

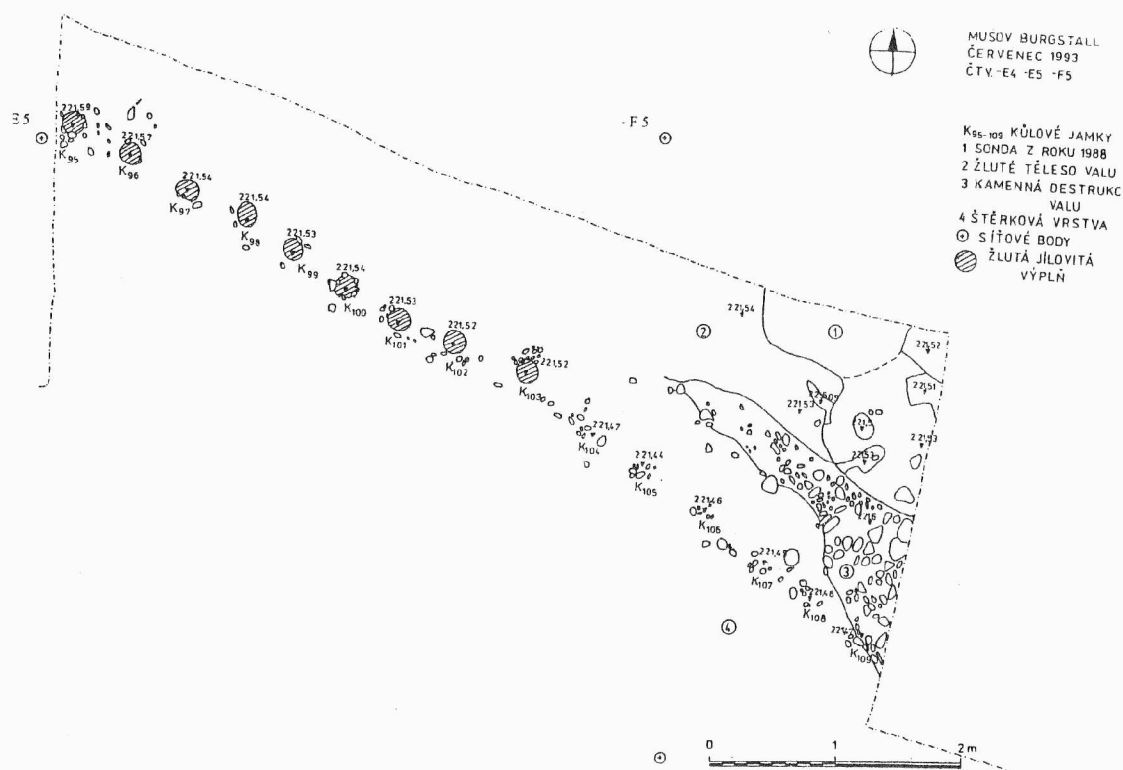

Obr.1. Mušov - Burgstall. Celková situace a plocha zkoumaná v r. 1993. A - hrotitý příkop, B - val s řadou kulových jam, C - tzv. praetorium

čtverci -E5 zachycen germánský objekt, zahloubený do vnitřní strany římského valu. Jednalo se s největší pravděpodobností o pec se stopami žáru, z níž se podařilo vyzvednout několik zlomků germánské keramiky s leštěným povrchem. Spolu s dalším objektem, odkrytým v sousední ploše, je dokladem spíše sporadické přítomnosti Germánů na lokalitě v době, kdy již byla Římany opuštěna. Rozebírání staveb po odchodu římských jednotek je doloženo přítomností římského stavebního materiálu - především cihel a střešních tašek ve výplni hrotitého příkopu a na germánských sídlištích v okolí, datovaných na základě rozboru keramiky na počátek 3. století a stanovujících termín ante quem pro římskou stanici na Hradisku (Tejral 1992, 415, Abb. 8:1). Při začistiřování situace, především u východního profilu čtverce - F5, bylo zachyceno několik

nepálených cihel o rozměrech 34/35 x 28/29 x 10/11 cm, které zřejmě sklouzly z koruny valu. Při skrývání vrchních vrstev destrukce valu, tvořených tmavou humusovitou vrstvou a říčními valouny, bylo nalezeno množství zvířecích kostí, říčních mušlí, ale především keramických fragmentů z konce rané a počátku střední doby bronzové. Obdobná situace byla odkryta již v roce 1992 (čtverec -D4), střepy ležely rozdroceny mezi říčními valouny a je tedy patrné, že se na toto místo dostaly druhotně se zeminou, použitou pro výstavbu horních partií hradby. Při jejím budování zřejmě došlo k narušení starších objektů (nalézaly se pravděpodobně v nevelké vzdálenosti hradby, neboť val byl zpravidla nasypáván z materiálu, získaného kopáním příkopů, nebo při úpravách terénu v jejich blízkosti).

Vlastní jádro římského valu bylo tvořeno žlutou jílovitou zeminou, vytěženou při hloubení hrotitého příkopu a dosahovalo maximální výšky 60 - 70cm. V průběhu jeho skrývání však nebyly zjištěny žádné římské nálezy. Výzkumem bylo potvrzeno, že vnitřní část fortifikace zpevňovala řada kúlových jamek, jejichž přítomnost je doložena i v sousedním sektoru (-D4) a na ploše zkoumané v druhé polovině 80. let (Tejral 1992, 385, 390, Abb. 4, 9). Patnáct kúlových jamek o průměru 10 - 15cm, vzdálených od sebe asi 40 cm, bylo zahloubeno 20 - 25 cm do černé humusovité vrstvy a jejich výplň je totožná s materiálem použitým na výstavbu valu. Kúly byly v zemi fixovány drobnými kameny (obr 2).

Obr.2. Mušov - Burgstall, čtverce - E5, -F5. Řada kúlových jamek, které tvoří zadní opěrnou konstrukci římského valu. 1 - sonda z r. 1988; 2 - těleso řím. valu; 3 - kamenná destrukce valu; 4 - štěrková vrstva

Výzkumy v této části fortifikace dokumentují strukturu římského valu, jehož jádro bylo nasypáno ze žluté jílovité zeminy, získané při hloubení přehroceného příkopu. Na vnitřní straně opevnění se pak podařilo zachytit pozůstatky vnitřní dřevěné konstrukce valu, tvořené svislými kúly, mezi něž byla pravděpodobně příčně kladena dřeva. Jejich existenci nepřímo dokládají stopy požáru, zjištěné již minulých sezónách (Tejral - Bouzek - Musil 1994, fig. 5, 6). Ve vyšších částech hradby ležely říční valouny spolu s nepálenými cihlami (k jejich užití

na opevněních dunajského limitu např. Ubl 1985-86, 295, 296). Mezi nálezy je římský materiál zastoupen jen sporadicky, jedná se o fragmenty stavebního materiálu - 16 drobných zlomků cihel neurčitelného typu z vyšších vrstev nad valem. Hojněji je zastoupena naopak při stavbě valu druhotně přemístěná keramika doby bronzové (obr. 7:8) a vedle toho několik zlomků germánské nádoby (obr. 6:1).

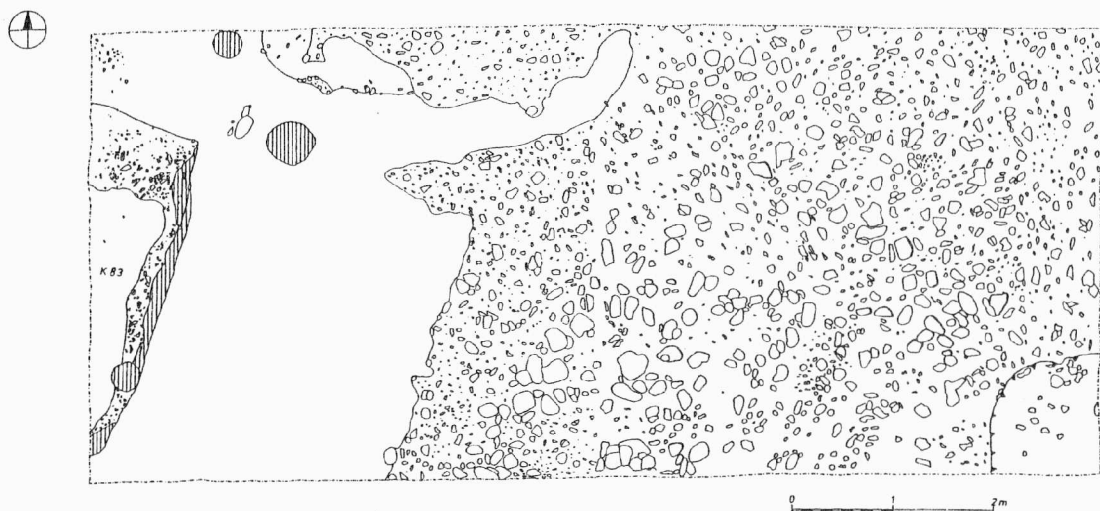
Další zkoumaná plocha ležela ve východní části Hradiska (ozn. -16), kde byl sledován další průběh římského valu a jeho konstrukční detaily (rozměry plochy 5 x 5 m). Po odstranění ornice se však ukázalo, že situace je poškozena několika mladšími zásahy. Jednalo se jednak o úzký zákop, hluboký 150 - 175 cm, probíhající ve směru severojižním (obr. 4), a obdélný zásah v západní části plochy, který bylo možno po odkrytí interpretován jako zákop z 2. světové války (obr. 4; ve výplni fragmenty rozměrné skleněné nádoby, prostřelená německá přilba a munice do pěchotních zbraní). Úzký zákop, který protínal kolmo římský val, měl popelovitou výplň a k jeho datování přispěl nález takřka úplné nádoby, patrně z počátku 17. století, kdy se podle historických zpráv na mušovském návrší opevnili za třicetileté války čeští stavové.

2. Výzkum vnitřního areálu Hradiska.

Vedle zmíněných situací v sezóně 1993 také došlo k odkrytí čtverců -B6 a -C6, které zůstaly mezi sondážemi z let 1989 až 1990 dosud neprozkoumány. Do těchto míst kladl A. Gnirs existenci kamenné ohradní zdi, která oddělovala komplex zděných staveb od ostatní plochy Hradiska (Gnirs 1931). Po skrytí kompaktní šedohnědé vrstvy, mocné 30 až 50 cm, v níž nebyly patrné žádné kulturní zásahy, byla v celé ploše -C6 a ve východní části čtv. -B6 odkryta vrstva říčních valounů, která byla snad po úpravě využita jako povrch komunikace, probíhající podél opevnění. Tato kumulace kamenů (obr. 3) snad mohla být pozůstatkem fenoménu, který Gnirs interpretoval jako základy zdi. V této povrchové vrstvě šterku ležely zašlapány drobné střepy římskoprovinciální keramiky, fragmenty tašek, a drobné železné předměty. Vedle toho zde byla v sekundárním uložení nalezena středně eneolitická keramika. Zmíněný provinciální materiál byl zastoupen především dvěma drobnými zlomky terry sigillaty (bližší neurčitelné, na základě barvy listru snad okruh dílen v Lezoux, obr. 6:7), osm nevelkých zlomků provinciální keramiky, 23 úlomků římských cihel či střešních tašek (z toho 4 části tubulů, obr. 6:12, 13). Kovové předměty byly zastoupeny především 11 železnými cvočky z římské obuvi a 4 hřeby (obr. 5:7-17). Zajímavým nálezem je také germánská přezka s čtvercovým rámečkem a zlomek železného pasového kování trapézovitého tvaru se dvěma nýty, datovaná na sklonek stupně B2 (obr. 5:1, 2). Největší množství těchto nálezů pochází z horizontu 5 - 10cm nad souvislou šterkovou vrstvou, což naznačuje určité úpravy a způsob využívání jejího povrchu.

V jihozápadní části odkryté plochy (čtverec - B6), v místech bez šterkové úpravy, se podařilo zachytit základy lehce zahloubené stavby (obj. K 83; obr. 3). Tento základový žlábek, resp. nároží objektu ve tvaru L, byl zahlouben necelých 10 cm do světle hnědého jílovitého podloží, a po jeho obvodu byly zjištěny dvě kulové jamky. Ve výplni nebyly kromě drobných pískovců zjištěny žádné předměty. Ze zmíněných skutečností (mělké zahloubení, absence nálezů) je pravděpodobné, že se jedná buď o odvodní žlábek, související se stany stojícími uvnitř opevnění, nebo o základy lehké konstrukce, snad hospodářského charakteru. Nápadná je v této souvislosti existence objektu podobného charakteru, zkoumaného v roce 1991, interpretovaného jako pec, z něž byl vyzvednut soubor římskoprovinciální keramiky a bronzové trubkovité kování, datované do druhé poloviny 2.stol. po Kr. (Droberjar 1994, 74

n.). Výzkumem se však nepodařilo potvrdit existenci kamenné ohradní zdi, jak ji do těchto míst situoval A.Gnirs; pokud existovala ještě v jeho době, byla později zničena.

obr.3. Mušov - Burgstall, čtverce - B6, - C6. Šterková vrstva a nároží lehce zahloubeného obj. č. K 83

3. Prospekce v ostatních částech Hradiska.

V roce 1993 se také uskutečnila prospekce ve východních partiích návrší, v místě, kde je jeho hrana protnuta recentní cestou. Zde byl zachycen a zdokumentován val obdobné konstrukce jako na vrcholu Hradiska u Mušova, patřící tedy zřejmě ke stejné linii opevnění. Zajímavá je skutečnost, že fortifikace směřuje sv. směrem po hraně Hradiska a neuzavírá pevnostní linii ve směru jižním, jak bylo dříve předpokládáno. Není vyloučeno, že se jedná o zdvojené opevnění. Další podrobnosti o konstrukčních detailech a směru, v němž val dále pokračuje, může přinést až další ověřovací výzkum.

Jiří Musil, ÚKA FF UK

Literatura:

Droberjar, E. 1994: Objekt 63 in der römischen Höhenbefestigung Mušov -Burgstall (Tschechische Republik), ArchKorrBlat 24, 73 - 79.

Gnirs, A. 1931: Římská stanice na Mušově, Zprávy čs. státního archeologického ústavu II/III, 9 - 29.

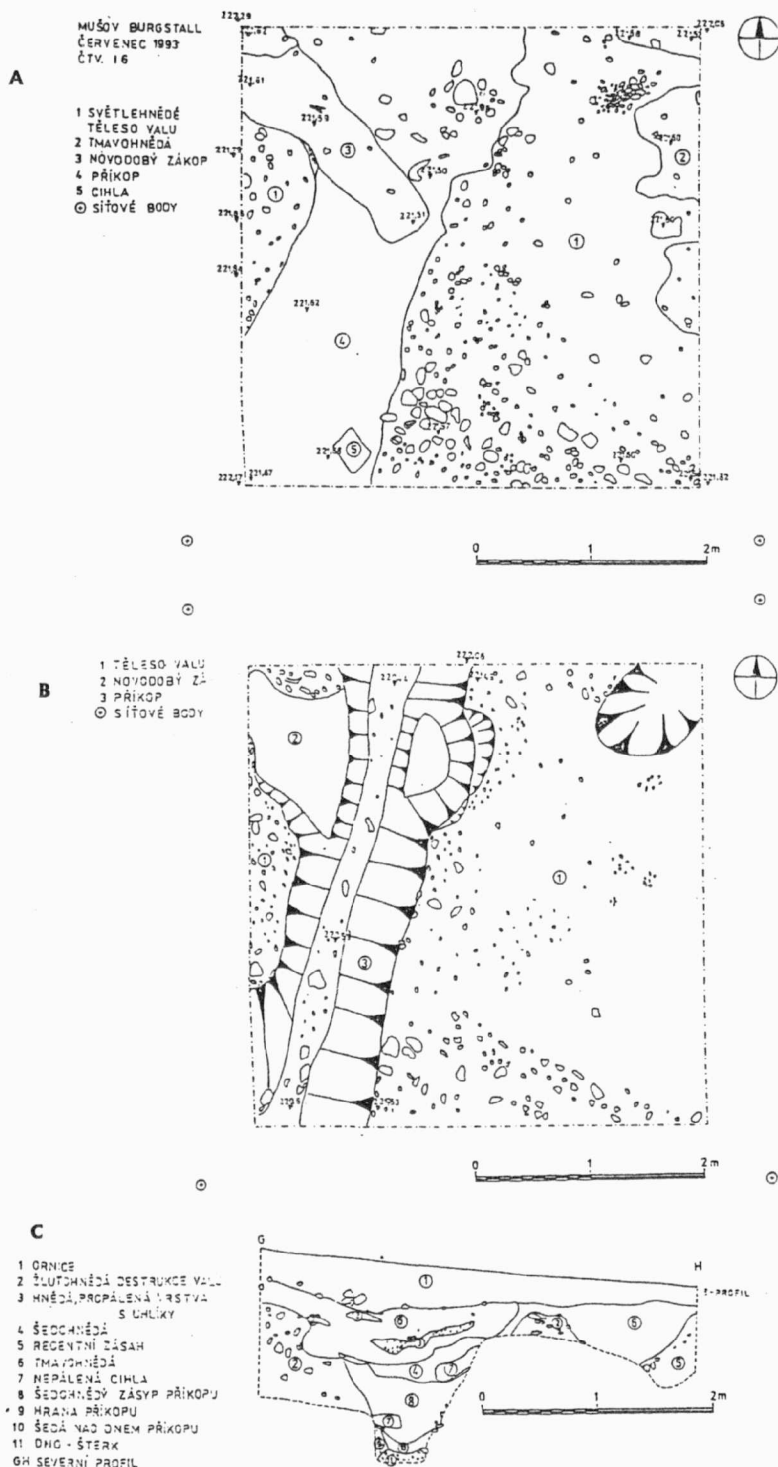
Tejral, J. 1992: Die Probleme der römisch - germanischen Beziehungen unter Berücksichtigung der neuen Forschungsergebnisse im niederösterreichisch - süd-mährischen Thayaflußgebiet, Bericht RGK 73, 378 - 468.

Tejral, J. - Bouzek, J. - Musil, J. 1994: The Fortification of the Roman military Station at Mušov, near Mikulov, Archeologia (Warszawa) XLV, 57-68.

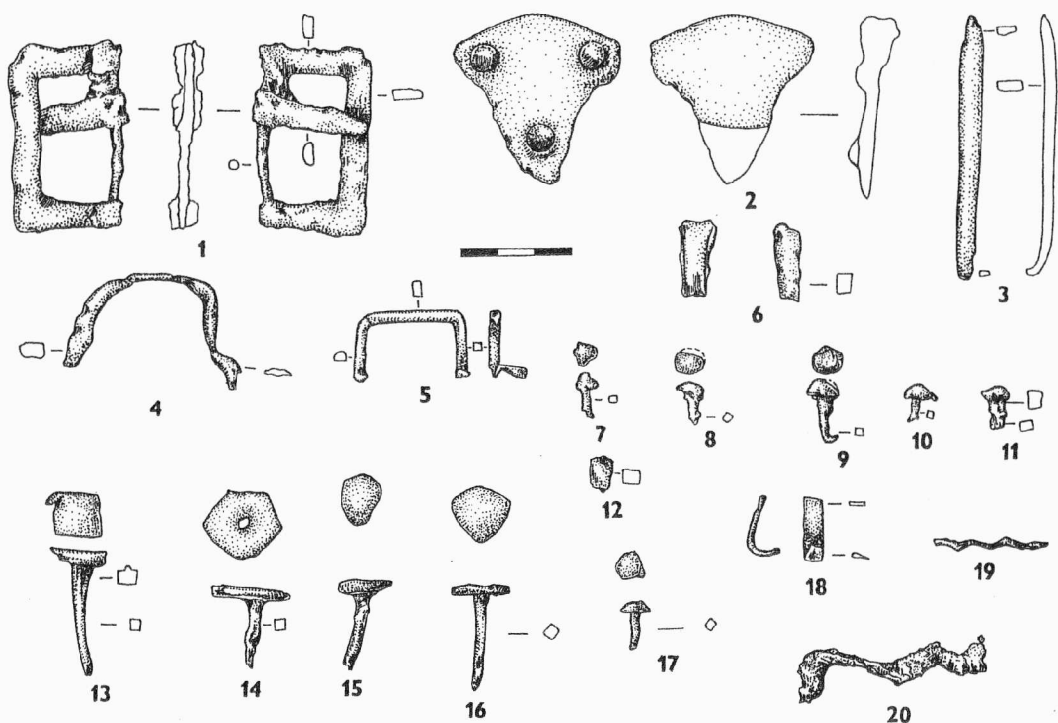
Ubl, H. 1985 - 86: Tulln, Zeiselmauern, Klosterneuburg. Neue Forschungsergebnisse zu drei Hilfstruppenlager im norisch-pannonischen Grenzgebiet des österreichischen Limesabschnittes, RÖ 13/14, 293 - 322.

Resumé:

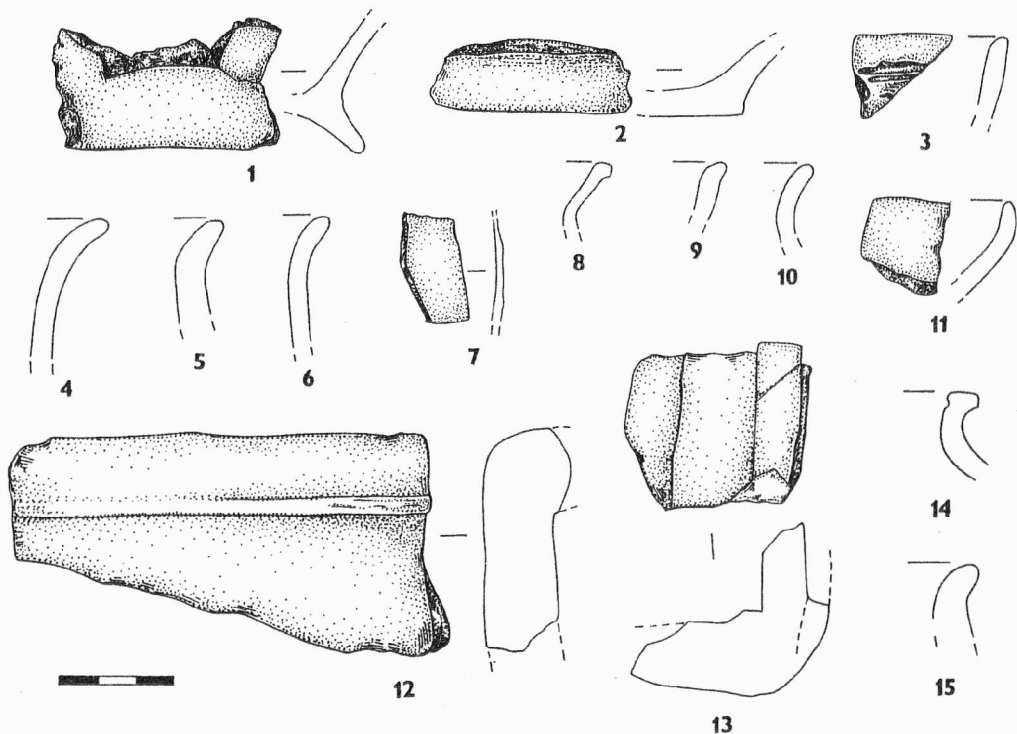
Mušov (Bez. Břeclav). Hradisko - Burgstall. Römische Kaiserzeit. Bronzezeit. Systematische Grabung.

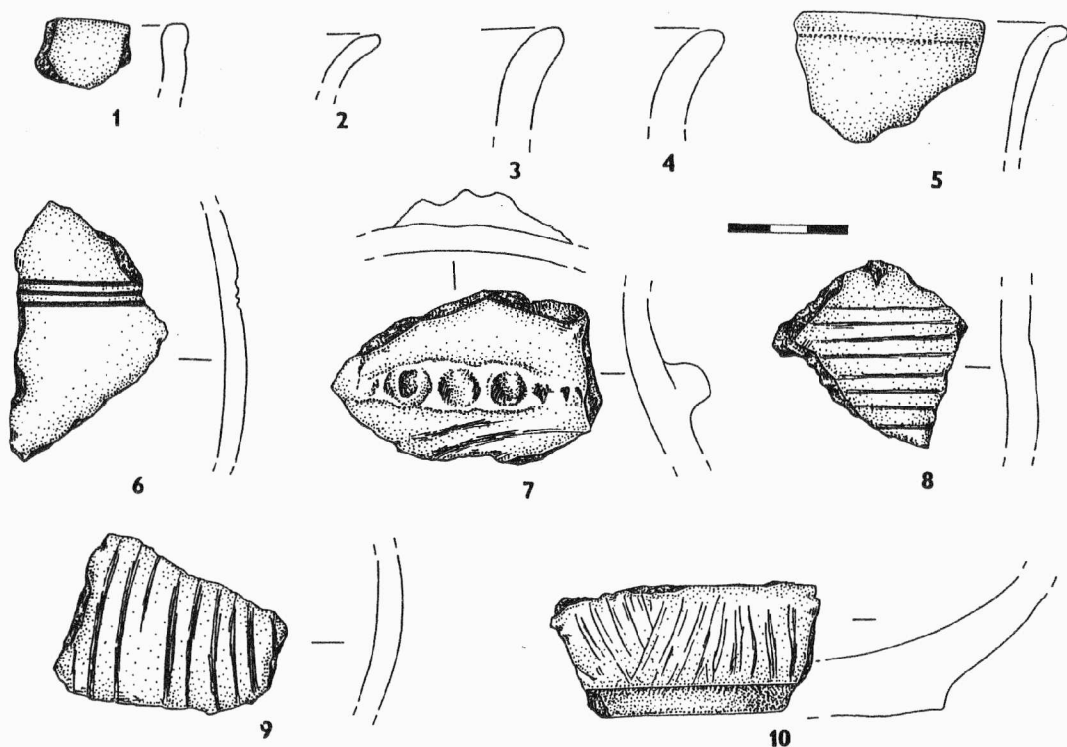
Obr. 4. Mušov - Burgstall, čtverec -I6. A - Situace po skrytí ornice; B - Situace po vybrání výplně příkopu z 16. století (3) a zákopu z 2. světové války (2); C - severní profil čtv. -I6. 1- ornice, 2- žlutohnědá destrukce valu, 3- hnědá propálená vrstva s uhlíky, 4-šedohnědá vrstva, 5- recentní zásah (2. světová válka), 6- tmavohnědá vrstva pod ornicí, 7- nepálená cihla, 8- šedohnědý popelovitý zásyp příkopu, 9- hrana příkopu, 10- šedá nad dnem příkopu, 11- šterkové dno příkopu. G-H: severníprofil čtverce -I6

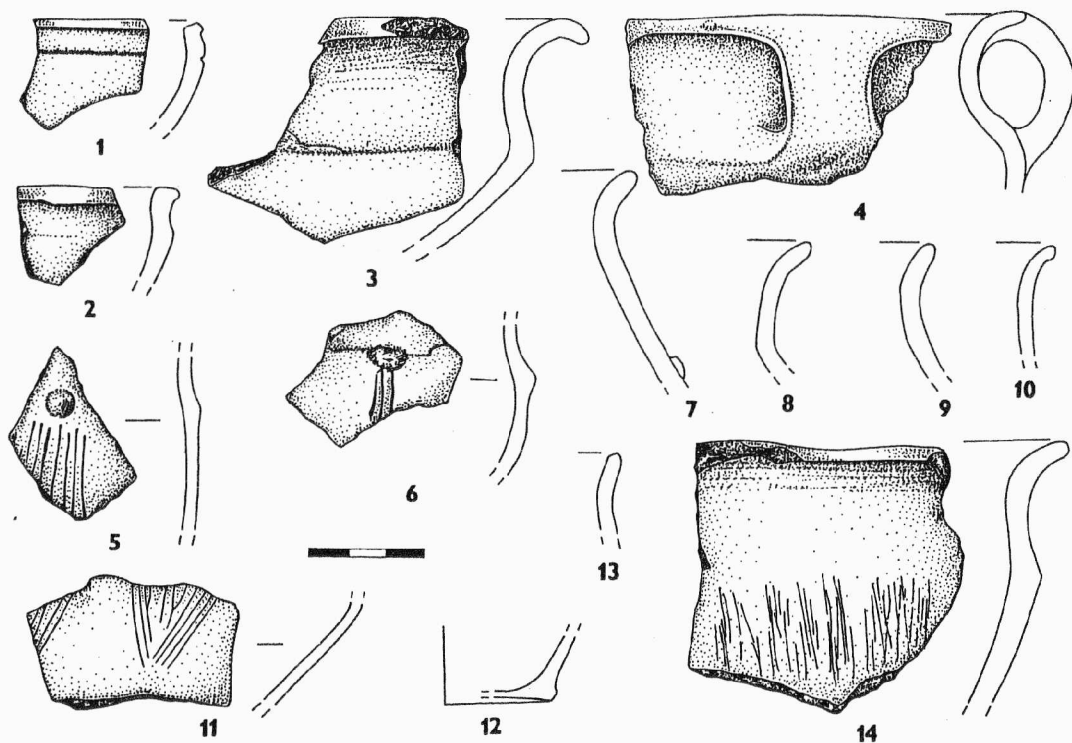
Obr.5. Mušov - Burgstall, drobné kovové předměty z čtverce -B/-C6. 1-2 železná přezka a kování opasku; drobná kování a hřebý, cvočky vojenských bot (7-12, 17).

Obr.6. Mušov - Burgstall, fragmenty leštěné germánské (1) a eneolitické keramiky (2, 4-6, 15), blíže neurčitelný zlomek Terry sigillaty (7) a římskoprovinciální keramiky (3, 8-11, 14) a dva fragmenty římských tubulů (12, 13).

Obr.7. Mušov - Burgstall, výběr zlomků eneolitické keramiky z čtv.-B6/-C6

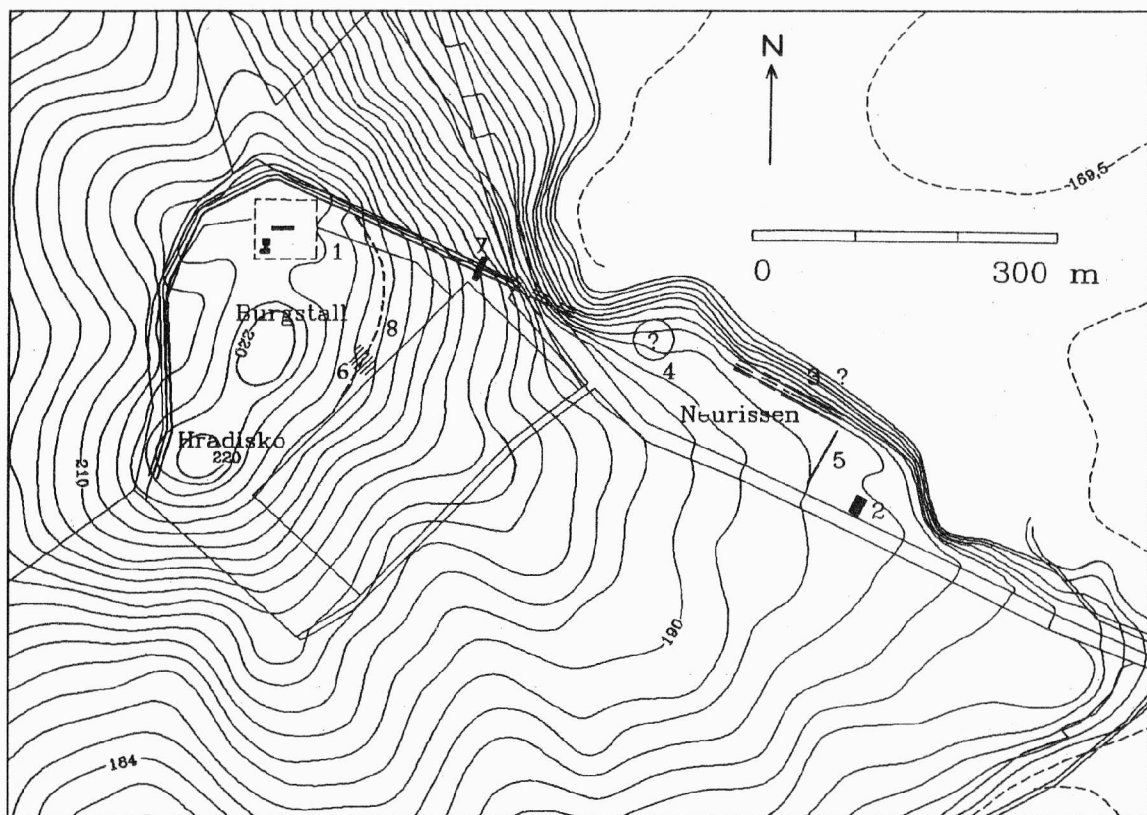
Obr.8. Mušov - Burgstall, keramika z konce rané až počátku střední doby bronzové, čtverce -E5,-F5 (v kamenné destrukci valu)

MUŠOV (k.ú. Pasohlávky, okr. Břeclav)

Hradisko (Burgstall). Doba římská. Doba bronzová. Systematický výzkum.

Archeologický výzkum, který je součástí grantu GA ČR č. 404/94/0782, zaměřeného na objasnění přítomnosti římských jednotek na území jižní Moravy a jejího vlivu na místní populaci, probíhal od 28. června do 24. listopadu. Řešitelem grantu a vedoucím výzkumu je PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc. (AÚ AVČR Brno), terénní práce probíhaly pod vedením Mgr. P.Červáka a Mgr. B.Komoróczy (AÚ AVČR Brno). V červenci, v rámci výkopových prací probíhalo praktické školení studentů Ústavu pro klasickou archeologii FF UK, které vedl Mgr. J.Musil.

V průběhu sezóny byly sledovány dvě samostatné plochy: I. Dokončení výzkumu na návrší Burgstallu (čtv. -E4, -E5, -G5); II. Plocha na JV svahu hradíště, severně od dnešního vinohradu (obr. 1:6.).

Obr.1. Mušov - Burgstall. Celkový plán Hradiska. 1 - poloha Gnirsových výzkumů, 2-5 - poloha Neurissen, 6 - sondy vytyčené v r. 1994, 8 - předpokládaný průběh příkopu z doby bronzové

Výkopové práce ve čtvercích -E4 a -E5 navázaly na sondáže z předchozích let (např. Tejral 1992, 384 d., Abb.4; Musil 1993 zpráva o výzkumu v Přehlvýzk). Jejich cílem bylo odkrytí destrukce římského valu a řady kulových jam, probíhajících podél valu a tvořících jeho opěrnou konstrukci. Terénní situace zde zjištěná byla složitější než ve vedlejších sondách. Ve čtverci -E4 byly dobře viditelné zásahy - zákop z 2. světové války (obsahoval náboje, umělou hmotu) a další objekt s tmavou výplní, který byl zákopem porušen. Při vybírání tohoto objektu byla nalezena celá lidská kostra. Podle polohy pravděpodobně nešlo o

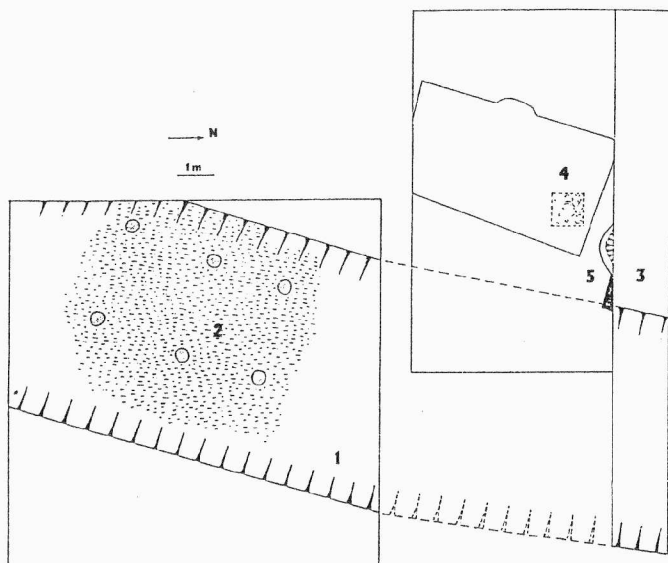
běžný pohřeb - ruce i nohy byly překříženy, hlava v týle proražená a vyvrácená do strany. U kostry byly nalezeny pouze skleněné korálky v partiích krční páteře.

V jihozápadním rohu čtverce -E5 bylo zachyceno ohniště s několika centimetrů silnou přepálenou vrstvou, vyložené kameny. Již v sezóně 1993 zde byly při začišťení profilu nalezeny zlomky germánské keramiky s leštěným povrchem.

Ve čtverci -G5 bylo dokončeno odebrání žlutého jílovitého tělesa římského valu a valounové destrukce jeho koruny. Vrstva nepálených cihel, které pravděpodobně tvořily vlastní hradební zeď, byla odebrána též v sezóně 1993 (Tejral - Bouzek - Musil 1995). Ve zmíněné destrukci, stejně jako ve čtvercích -D4 a -F5, patřila k nejčastějším nálezům pravěká keramika (především ze starší doby bronzové) a říční mušle v sekundární poloze. Po odstranění valounů se podařilo zachytit řadu kúlových jamek o průměru zhruba 15 cm, zahloubených do černého půdního horizontu. Směr řady navazuje na linii v předchozích sezónách zjištěných kúlových jam a stáčí se JV směrem.

Nosná část terénních prací sezóny 1994 probíhala v JV svahu Hradiska (severozápadně od dnešního vinohradu, 9,10 m od bodu č. 1006, 210,55 m.n.m.). Vlastnímu výzkumu předcházela geofyzikální prospekce, provedená RNDr. V. Haškem, DrSc. na jaře 1994, na základě leteckých snímků z 50. až 80. let. Byla zjištěna anomálie možného příkopu, v místě budoucích sond přerušená. Zde bylo možno předpokládat úspěšné řešení otázek souvisejících s konstrukcí fortifikace - případně brány : Byla zde položena základní čtvercová síť, orientovaná SJ směrem a vytyčeny 2 sondy o rozměrech 4,5 × 10 m, mezi nimi byl ponechán kontrolní blok (1m široký) ve směru východ-západ.

Po skrytí 25 -30 cm silné ornice a následném začišťení plochy bylo v SZ a V části I/94 čtv. 2 a 4 zachyceno podloží, tvořené jílovitými písky a valounovitou terasou. Ve východní části I/94 čtv.2 byl zjištěn výrazný kruhový zásah z 2. světové války o průměru 185 cm s černou výplní, obsahující dráty, nábojnice a úlomky skla. Již v ornici byly nalézány drobné úlomky keramiky terra sigillata (nezdobené), provinciální keramiky a zlomek dna firemní lampy s částí kolku C.DE(ssi) (obr. 3, 10).

Obr.2. Mušov - Burgstall. Sondy z r. 1994. 1 - příkop z doby bronzové, 2 - mazanicová vrstva s kúlovými jámami, 3 - strojový řez příkopem, 4 - stavba lehké konstrukce se souborem železných předmětů, 5 - ohniště s předpeční jámou

Po následném plošném skrytí všech čtverců se v samém středu sond - severně a jižně od kontrolního profilu, v hloubce 40-80 cm - nacházela světle hnědá vrstva, obsahující velké množství zlomků mazanice, často s hlazeným povrchem a otisky prutů. Tato vrstva, široká zhruba 4 m, směřovala od SV k JZ. Skutečnost, že se nejedná o splachy z vyšších poloh Hradiska dokazovala kompaktnost vrstvy obsahující velké množství římsko-provinciálního materiálu.

Po plošném skrytí mazanicové vrstvy bylo

především ve čtvercích I/94 čtv. 1 a 3 patrné, že původní mírná deprese zřejmě pravěkého příkopu byla vyrovnána světlehnědou jílovitou vrstvou. Pod ní byly na černé výplni příkopu zachyceny kúlové jámy (celkem 4) o průměru 30-40 cm, se světlou jílovitou a mazanicovou výplní, totožnou s vyrovnávací vrstvou. Kúly byly zapuštěny 10 - 20 cm do výplně příkopu a v jejich středu byl patrný propálený čtvercový půdorys. Orientace kúlů byla totožná s orientací mazanicové vrstvy (obr. 2, 2).

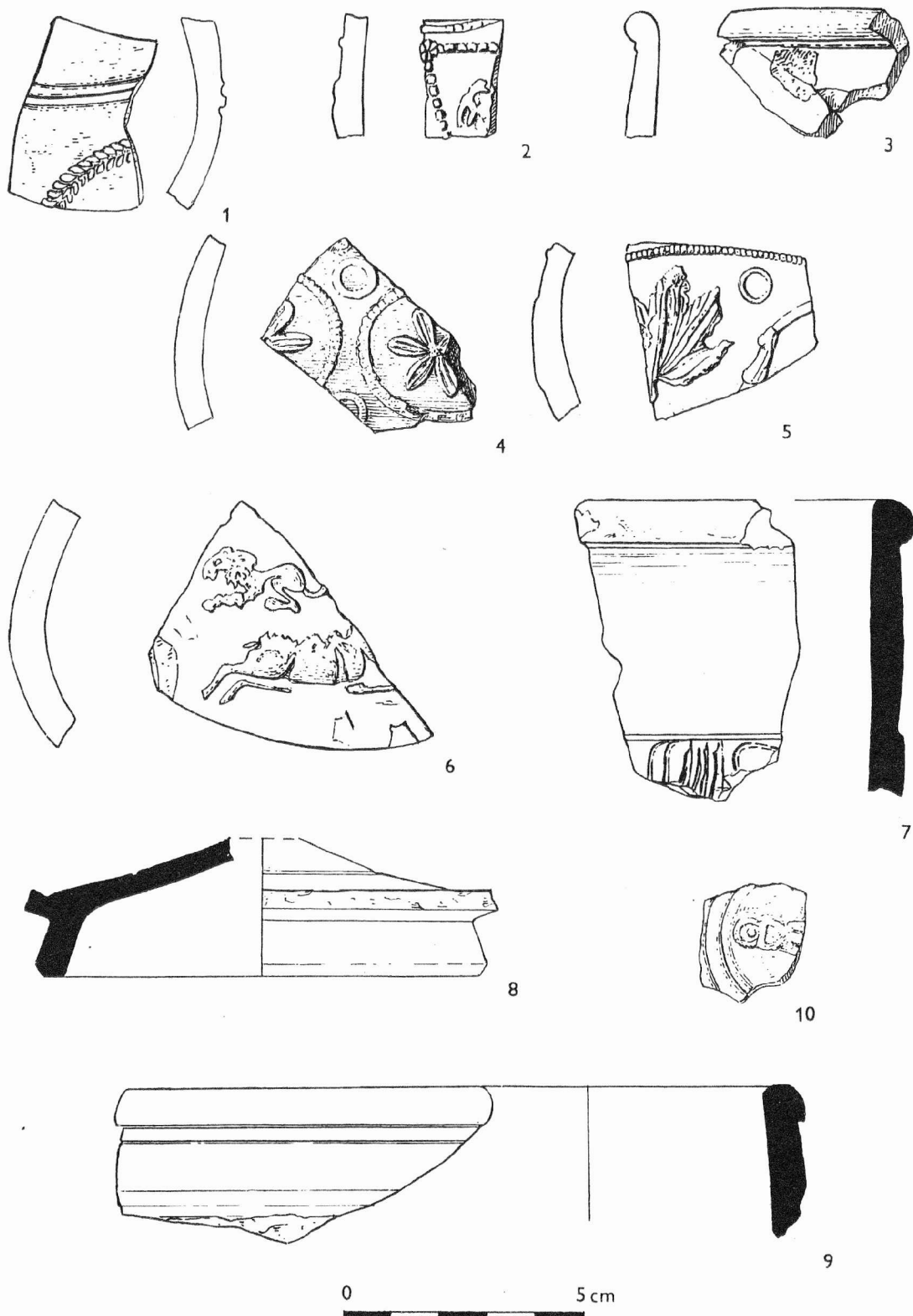
Stopy po kúlech, jílovitou vyrovnávací a mazanicovou vrstvu lze zatím interpretovat jako objekt s kúlovou konstrukcí a lehkými proutěnými stěnami s mazanicí. O účelu a datování tohoto objektu vypovídá velmi bohatý soubor římskoprovinciálních nálezů. V bohatém keramickém materiálu vynikají především zlomky tzv. Faltenbecheru, tři mortarií a užitkové provinciální keramiky. Keramika terra sigillata je zastoupena několika zlomky (reliéfní i hladké) především z středogalských dílen v Lezoux a jedním zlomkem od Cerialis II z Rheinzabern. Většina střepů byla druhotně přepálená, což vypovídá o způsobu zániku stavby (obr. 3; Rheinzabern - obr. 3, 4).

Kromě keramiky jsou hojně zastoupeny i nálezy kovových předmětů. Mezi nimi vynikají fragmenty militárií - bronzové šupiny a spínací segmenty loricy squamaty (typ Carnuntum / Caerlon), spínací háčky loricy segmentety (typ Corbridge C - Newstead), které lze podle analogií datovat do 2. až 3. st. po Kr. (Jobst / Dietmar-Trauth 1992, 266, 269-271; Groller 1901, 85-113, Taf. XV-XVIII). Mezi další bronzové nálezy patří mj. peltovité kování, bronzové kroužky a části bronzových helem.

Podstatnou část předmětů zde nalezených představují železné zlomky: např. stavební hřebíky, různá kování, nástroje a neurčitelné fragmenty. Vyniká nález železného kladívka a železného stílu, zdobeného inkrustací. O možné dílenské funkci mazanicové stavby svědčí větší množství bronzových a železných zlomků, odpadů, často druhotně opravovaných (obr. 4). K unikátním nálezům, ilustrujícím způsob života římské posádky na Mušově, patří dva hrací kameny z modrého skla.

Z hlediska datování celkové situace je mimořádně důležitý nález souboru šesti mincí. Jde o 5 bronzových mincí císaře Marka Aurelia z let 170-173 po Kr. a o zlatou minci Faustiny Mladší (jde o 4. typ dle Fittschen 1982, 39-40, ražený po roku 151 po Kr. (za předběžné určení mincí autoři děkují J. Sejbalovi ml.)).

Za účelem zjištění přesného tvaru příkopu, nacházejícího se stratigraficky pod výše popsáním objektem, byl proveden kontrolní řez pomocí mechanizace v délce 20 metrů východo-západním směrem (ve směru svahu). Řez byl proveden na jílovité podloží (hl. 200-230 cm.). Ukázalo se, že jde o příkop nikoli přihrocený, nýbrž s plochým dnem (obr. 2: 1,3). Jeho výplň se jeví na základě palynologického rozboru velmi jednoduší a obsahovala pouze pravěký materiál (několik střepů doby laténské a především keramický materiál kultury únětické). Potvrzuje to tedy předpoklad, že se nejedná o příkop římský, ale zřejmě pravěký. Průběžný průzkum detektorem kovu ve vybagrované zemině přinesl další bronzové fragmenty (někdy snýtované a se stopami druhotných oprav), velké množství železných cvočků, skleněný korálek, germánský vědrovitý závěsek, sklo, čtyři fragmenty terra sigillaty a větší množství zatím blíže neurčených železných zlomků. Bylo též nalezeno množství provinciální keramiky, kostí apod. Nejhezčím nálezem je jedna kolínkovitá spona (typ Böhme 19), která je z mušovského tábora známá již z předcházejících sezón a je datovaná do druhé poloviny 2. století po Kr. (Tejral 1994, Abb. 10).

Obr.3. Mušov - Burgstall. Výběr z nálezů Terry sigillaty a lamp

V jižním profilu řezu, na horním okraji příkopu směrem do svahu se vyrýsovala silná mazanícová propálená vrstva. Na rozdíl od situace ve čtvercích I/94 čtv. 1 a 3 však zde dosedala na jílovito-kamenitou terénní úpravu, v jižní části je do ní mechanicky zahloubená. Tato skutečnost vedla k předpokladu, že se zde nachází další objekt lehké konstrukce. Proto byla vytyčena sonda v poloze I/94 čtv.-1 a -3 a II/94 -1 a -3. Po skrytí ornice, v hloubce 30 cm se objevila šedá, jílovitá vrstva s drobnými kameny. V ní byly nalezeny zlomky terra sigillata (2 s reliéfem se zvířecími motivy), bronzové kování, bronzové plechy, železné cvočky a jiné zlomky (obr.4). Z keramických nálezů je nejvýznamnější fragment misky zdobené vývalky. V hloubce 35-40 cm, na rozhraní čtverců I/94 čtv. -1 a -3 byla objevena velká koncentrace železných a bronzových předmětů. Jedná se o 42 železných a 4 bronzové předměty. Většinou jsou to řemeslnické nástroje, užitá kování a části výstroje a výstroje. Mezi bronzovými předměty vyniká přezka cingula tvaru Oldenstein Nr. 1012 - 1016 (Oldenstein 1976, 214 - 216, Taf. 76; Tejral 1994, 59f., Abb.15.8). Tento ojedinělý nález též potvrzuje správnost již zmíněné interpretace o existenci dílenských objektů ve východní části Hradiska. Severovýchodně od této lehké stavby se podařilo zachytit zbytky kruhového ohniště s předpecní jámou. (obr. 2,5).

V západní části sondy (II/94 čtv. -1) byly na jílovito-kamenité terénní úpravě zjištěny linie s tmavou humusovitou výplní, zahloubené pouze několik centimetrů. Jejich charakter je obdobný jako v případě žlabu, zjištěného na návrší Burgstallu v roce 1993 ve čtverci -B6 a jedná se zřejmě o stopy po konstrukci zde nacházející se lehké zástavby. Vzhledem k nepříznivému počasí zůstalo dořešení této situace jedním z úkolů nadcházející sezóny.

Balázs Komoróczy, AÚ AVČR Brno

Patrik Červák, AÚ AVČR Brno

Jiří Musil, ÚKA FF UK Praha

Literatura:

Fittschen, K. 1982, Die Bildnistypen Faustina Minor und die Secunditas Augustae. Göttingen.

Groller, M. von 1901, Römische Waffen. In: RLÖ II (1901), 85-132.

Jobst, W./Dietmar-Traut, G. 1992, Rüstung und Bewaffnung des römischen Heeres. In: Carnuntum, Katalog des AMC in Bad Deutsch Altenburg, 247-305.

Oldenstein, J. 1976, Zur Ausrüstung römischer Auxiliareinheiten. Studien zu Beschlägen und Zierat an der Ausrüstung der römischen Auxiliareinheiten der obergermanisch-raetischen Limesgebietes aus dem zweiten und dritten Jahrhundert n.Chr. Ber.RGK 57, 49 - 284.

Tejral, J. 1992, Die Probleme der römisch-germanischen Beziehungen unter Berücksichtigung der neuen Forschungsergebnisse im niederösterreichisch-südmährischen Thayaflußgebiet. In: BRGK 73, 378 - 468.

Tejral, J. 1994, Römische und germanische Militärausrüstungen der antoninischen Periode im Licht norddanubischer Funde. In: v. Carnap-Bornheim, C. (Hrsg.): Beiträge zu römischer und barbarischer Bewaffnung in den ersten vier nachchristlichen Jahrhunderten. Marburger Kolloquium 1994.

Tejral - Bouzek - Musil 1995, The Fortification of the Roman military station at Mušov near Mikulov. In: Archeologia XLV, 1994, 57-68.

Resumé:

Mušov (Bez. Břeclav). Burgstall. Römische Kaiserzeit. Bronzezeit. Systematische Grabung.

Hauptteil der Grabungskampagnen 1994 konzentrierte sich am Ost- und Südosthang des Burgstallberges. Für die sichere Bestimmung des Arealsumgangs war es erforderlich, den Verlauf der

Befestigung in diesem Bereich mit Hilfe von Sonden zu überprüfen. Auf den Luftaufnahmen von Burgstall zeichnete sich eine Linie ab, die den Verlauf des Grabens andeutete. Diese Linie war durch magnetometrische Prospektion überprüft und bestätigt. 1994 wurden hier zwei Sonden an einer Stelle gelegt, wo die magnetometrische Prospektion eine Unterbrechung der Anomalie des Grabens andeutete. Nach dem folgenden Flächenabtragen zeichnete sich schon der helle Untergrund ab, der den Grabenverlauf umgrenzte. Am interessantesten war jedoch die Situation in der Mitte der Sonde. Hier, in der Tiefe von 40 - 70 cm, befand sich eine hellbraune Schicht. Sie enthielt eine große Menge von Mauerlehm, oft mit einer geglätteten Oberfläche und Rutenabdrücken. Diese Schicht, etwa 4 m breit, verlief zum Osten - in der Richtung des Grabens.

Nach der Aufdeckung wurde sichtlich, daß die ursprüngliche milde Depression der Grabenausfüllung durch eine helle lehmhaltige Schicht ausgeglichen wurde, auf deren die - aufgrund des reichen Fundensembles gut datierbare - Mauerlehmschicht lag. Die schwarze Grabenausfüllung bildete also die Geländeebene der Römerzeit. Darauf zeichneten sich auch 4 Pfostenlöcher ab. In ihrer Ausfüllung befand sich sehr versenkte Lehmbooden und kleinere Mauerlehmstücke. Die Pfosten mit Durchmesser von 30 - 40 wurden in die schwarze Grabenausfüllung 10 - 15 cm tief versenkt. Ihre Orientierung ist mit der ganzen Mauerlehmschicht identisch. Es ist also gelungen, offenbar einen Teil der inneren Bebauung von Burgstall zu entdecken. Es handelt sich um ein Objekt mit Pfostenkonstruktion. Die Wände wurden aus Ruten gebaut und mit Lehm verputzt.

Während der folgenden Grabungsarbeiten wurde eine weitere Sonde nordwestlich von den behandelten Sonden gelegt. Hier wurde eine ähnliche terrassenförmige Gestaltung des Hanges über dem Graben entdeckt. Auf den Terrassen befanden sich offenbar weitere Objekte leichter Konstruktion, zu denen gehörte sicher auch ein runder Ofen mit einer Vorfeuerungsgrube. In diesem Bereich kam ein größeres Ensemble von Eisen- und Bronzegegenständen vor. Es handelt sich um 42 Gegenstände aus Eisen (u.a. Eisennägel, Hobeisen, Eisenringe usw.) und 4 aus Bronze (darunter ragt ein Cingulum-Schnalle der Form Oldenstein Nr. 1012 - 1016 vor, Oldenstein 1976, 214 - 216, Taf. 76).

Über den Graben - das ursprüngliche Forschungsobjekt - wurde eine Schnitt auch außerhalb der schon aufgedeckten Sonden gelegt. Es hat sich herausgestellt, daß es sich um einen Graben mit flachen Boden handelt. Diese Tatsache, sowie auch die Funde von Urzeitkeramik aus der schwarzen Grabenausfüllung, belegen die Vermutung, daß er nicht zu der römischen Fortifikationsanlage gehörte.

Die Ergebnisse der Grabungsarbeiten ermöglichen eine vorläufige Interpretation der Befunde. Der Graben stammt aus der vorrömischen Zeit und wurde erst nach der Ankunft der Römer ausgefüllt (die Ausfüllung scheint laut der palynologischen Analyse sehr einheitlich zu sein). Der Hang des Hügels und die Depression des Grabens wurde dann mit Lehmterrassen gestaltet, damit hier Objekte leichter Konstruktion zu erbauen waren.

Aus der Sicht der Erkundung des ganzen Areals ist außer dem oben beschriebenen Befund auch die Kollektion der darin gefundenen Gegenstände nicht weniger wichtig. Die Mauerlehmschicht mit ihrem kompakten Fundensemble stellt ein sehr bedeutende Stützpunkt für die Datierung der Mušover Anlage. Sie enthielt vor allem Münzen des Kaisers Marcus Aurelius (2 × Sestercius, 1 × As, 1 × Dupondius, alle 170 - 173 n.Chr.). Außer diesen stammt aus der gleichen Schicht auch ein Aureus - Münze von Faustina Minor. Zu den wichtigsten datierenden Funden gehören auch zahlreiche Scherbe von Terra Sigillata. Im höchsten Anzahl wurden wieder in der Mauerlehmschicht gefunden. Am öftesten sind mittelgallischer Provenienz aus den Werkstätten in Lezoux (vor allem Typ. Drag.37 und 18/31), es wurde aber in der selben Schicht auch ein Fragment von Cerialis II. aus Rheinzabern gefunden. Inzwischen der Keramikfunden sind auch provinzialrömische Keramiktypen, Scherben von Reibschüsseln und Faltenbechern vertreten. Diese Scherben sind überwiegend sekundär verbrannt.

Eine bemerkenswerte Fundgruppe stellen die Metallgegenstände vor. Es handelt sich ua. um häufig vorkommene Militaria - z.B. Bronzeschuppen und Verschußsegmente der Lorica squamata, Verschußhaken der Lorica segmentata, durchbrochene peltaförmige Beschläge sowie Ringe aus Bronze. Von Gegenständen aus Eisen sind ein kleiner Hammer, ein mit Inkrustation verziertes Stilos und große Anzahl von Schuhnägel erwähnenswert. Ein großen Teil der kleinen Metallfunde bilden winzige Bruchstücke aus Bronze - ein gewisser Abfall - oft sekundär bearbeitet. Die Zusammenstellung des Ensembles von Metallgegenständen deutet an, daß an dieser Stelle von Burgstall sich gewisse Reparaturwerkstätte befinden könnten.

MUŠOV (k.ú. Pasohlávky, okr. Břeclav)

„Neurissen“. Doba římská. Zjišťovací výzkum.

V červenci 1993 provedl AÚ AV ČR ve spolupráci s Ústavem pro klasickou archeologii FF UK krátký zjišťovací výzkum na terase severně od silnice Brno - Vídeň, která podlehe výrazným změnám v souvislosti s výstavbou nové rychlostní silnice. Letecká prospekce, kterou provedl Dr. J. Kovárník, přinesla překvapivé zjištění stavby pravidelného půdorysu, která navíc byla patrná i pouhým okem v porostu. Následná sondáž zde potvrdila existenci mohutných základových žlabů, jejichž šířka kolísala mezi 40 až 50 cm. V interiéru této stavby byly nalezeny rozměrné shluky přepálené mazanice s otisky prutů o průměru 2 - 3cm, avšak plošné odkrývání nepřineslo žádný výraznější datovací materiál. Ve výplni žlabů, které se zahlubovaly 85 až 90 cm do podloží, pak pouze dva drobné zlomky římské provinciální keramiky vyrobené na hrnčířském kruhu a několik železných hřebů. Na dně žlabů byly navíc zjištěny kúlové jámy čtvercového tvaru. Výzkumy zde probíhaly ve dnech 13. - 29. 7. a poté pokračoval ve výkopech ÚAPP Brno, který také výzkum celé plochy dovedl do konce.

Ze zmíněných skutečností je zřejmé, že v poloze Neurissen stála rozměrná římská stavba, s největší pravděpodobností patřící do komplexu vojenského tábora. Byla postavena ze dřeva a hlíny a jak je patrné z hloubky základových žlabů, mohla mít i dvě patra. Otázka celkového půdorysu i datování stavby nemohla být krátkodobým průzkumem vyřešena, odpověď může přinést až zveřejnění výsledků výzkumu který prováděl ÚAPP Brno.

Jiří Musil, ÚKA FF UK

Resumé:

Mušov (Katastralgebiet Pasohlávky, Bez. Břeclav). „Neuriessen“. Römische Kaiserzeit. Vorläufige Sondierung.

MUŠOV (k.ú. Pasohlávky, okr. Břeclav)

Neurissen. Sídliště, vojenské polní tábory, ojedinělý hrob. Neolit (MMK), latén, doba římská, doba slovanská, středověk. Záchraný výzkum.

Výzkumné práce na stavbě nové trasy silnice I/52 Brno - Mikulov byly prováděny v úseku od křižovatky se silnicí Pasohlávky - Ivaň po hráz vodní nádrže Nové Mlýny. Nově budovaná trasa byla zčásti totožná s původní, zčásti probíhala po její severní straně. Většina zjištěných objektů byla situována do prostoru terasy, která leží mezi návrším Hradisko (Burgstall) a inundačním územím řeky Jihlavy.

Ve východní části terasy byly v místech indikovaných leteckým průzkumem zkoumány základové žlábkové vytvářející členitý půdorys budovy s apsidou. V rámci pracovní hypotézy lze objekt datovat do začátku 1. století n.l. Tento názor se opírá především o nález spony typu Aucissa v zánikovém horizontu budovy.

Dále byl na sledované ploše prozkoumán krátký úsek valu a části příkopů s hrotitým a plochým dnem, které lze považovat za součást opevnění několika polních táborů z doby římské. Kúlové jámy na hraně terasy náležely konstrukci brány a odkryty byly také půdorysy tří věží. Součástí vnitřní zástavby táborů jsou kvadratické kúlové jámy a pece s předpecními jámami ve dvou případech vyplněných zvířecími kostmi. Objekty nebyly provázeny nálezy, které by dovolovaly bližší datování v rámci doby římské. Většina z nich může souviset s aktivitami římských vojenských jednotek v době markomanských válek.

Výzkumem byly zachyceny také sídlištní jámy kultury s moravskou malovanou keramikou. Do časnělaténského období lze datovat tři zahloubené chaty. Slované osídlení (8. a 9. stol.) reprezentuje chata s destrukcí kamenného krbu a zásobní jámy. Zjištěny byly také ojedinělé jámy z 12. - 13. stol. Množství dalších zahloubených objektů nelze časově zařadit, nedatovatelná zůstává kumulace spálených (lidských ?) kostí a lidská kostra uložená v natažené poloze.

Miroslav Bálek - Ondřej Šedo, ÚAPP Brno

Resumé:

Mušov (Katastrgebiet Pasohlávky, Bez. Břeclav). „Neurissen“. Siedlung, Marschlager, Einzelfund eines Grabes. Neolithikum (MBK), Latenezeit, Römische Kaiserzeit, Slawische Zeit, Mittelalter. Rettungsgrabung.

MUŠOV (k.ú. Pasohlávky, okr. Břeclav)

Neurissen. Sídlště, vojenské polní tábory. Neolit (MMK), eneolit (KZP), střední doba bronzová (k. mohylová), pozdní doba bronzová (k. podolská), latén, doba římská, doba slovanská, středověk. Záchraný výzkum.

Záchraný výzkum na stavbě silnice 1/52 Mikulov - Brno navazoval na práce předchozí sezóny. Ukončen byl odkryv celého půdorysu stavby s apsidou, která je datovatelná do augustovského období. V její blízkosti byla sledována nálevkovitá deprese o průměru 8 m. V průběhu dalšího výzkumu byla ve větších hloubkách zjištěna šachta s rozměry 260 x 260 cm. Na obvodu byly patrné stopy výdřevy. Objekt, jehož dno se nalézalo v hloubce 8,5 m od původního povrchu terénu, lze interpretovat jako nedokopanou studnu z doby římské.

Zkoumány byly další úseky příkopů polních táborů z doby římské. U závěru jednoho z nich byla zjištěna neobvyklá nálezková situace. V délce 15 m vytvořily pohozené lidské a zvířecí kosti nebo části skeletů vrstvu mocnou místy až 80 cm. Na základě antropologického rozboru (RNDr. M. Dočkalová) byly mezi lidmi zastoupeni muži i ženy různého věku. Mezi zvířaty převažoval kůň a hovězí dobytek (určil RNDr. L. Peške). Předběžně lze datovat událost, při které došlo ke vzniku vrstvy, do období markomanských válek.

V závěru terénních prací byla prozkoumána členitá jáma vyplněná především stavební sutí, sestávající ze zlomků malty a římských cihel. Na okraji této jámy probíhalo v krátkém úseku základové zdivo z valounů spojených nekvalitní maltou. Na základě stratigrafické situace nebyla jáma současná se základovým zdivem. Oba objekty lze předběžně spojovat se stavební aktivitou Římanů v době markomanských válek.

Kromě dalších sídlištních jam MMK byly v průběhu výzkumu zjištěny stopy osídlení z eneolitu (KZP). Některé z kůlových jamek nalezených v blízkosti stavby s apsidou lze snad připsat kultuře mohylové. Zkoumán byl zahloubený (pravděpodobně výrobní) objekt z pozdní doby bronzové a dvě zahloubené chaty z časnělaténského období. Významný byl nález zahloubené slovanské chaty ze 7. století, ve které se zachoval keramický inventář poškozený požárem. Nejmladším objektem byla chata z 12. stol. s destrukcí krbu. Některé antropogenní zásahy (různé deprese vyplněné tmavou hlínou, osamocené kůlové jamky) není možné datovat.

Miroslav Bálek - Ondřej Šedo, ÚAPP Brno

Resumé:

Mušov (Katastralgebiet Pasohlávky, Bez. Břeclav). „Neuriessen“. Siedlung, Marschlager. Neolithikum (MBK), Äneolithikum (GBK), Mittlere Bronzezeit (Hügelgräberkultur), Jüngere Bronzezeit (Podolí-Phase), Latenezeit, Römische Kaiserzeit, Slawische Zeit, Mittelalter. Rettungsgrabung.

PASOHLÁVKY (okr. Břeclav)

„Na Mušovsku“ Doba římská? Zahloubený útvar. Záchranný výzkum.

V prostoru záchranného výzkumu na trase silnice I/52 Brno-Mikulov byl dokumentován profil objektu, který odpovídá svým tvarem příkopům polních táborů římské armády.

Miroslav Bálek - Ondrej Šedo, ÚAPP Brno

Resumé:

Pasohlávky (Bez. Břeclav). „Na Mušovsku“. Römische Kaiserzeit? Eingetieftes Objekt. Rettungsgrabung.

PŘIBICE (okr. Břeclav)

„Přední žleby“ Doba římská. Vojenský polní tábor. Zjišťovací výzkum.

V rýze provedené bagrem byl v místech průběhu liniových vegetačních příznaků dokumentován profil příkopu. Objekt měl tvar písmene V, v ústí dosahoval šířku 390 cm, hloubka vlastního příkopu byla 142 cm. Výplň, slabě odlišnou od písčitého podloží, tvořily vrstvy písčité hlíny hnědé a šedohnědé barvy. Dokumentovaný příkop je součástí opevnění polního tábora Přibice III, který byl zjištěn při letecké prospekci (M. Bálek) v r. 1993.

Miroslav Bálek - Ondrej Šedo, ÚAPP Brno

Resumé:

Přibice (Bez. Břeclav). „Přední žleby“. Römische Kaiserzeit. Marschlager. Sondierung.

ODKAZY:

HAVŘICE (okr. Uherské Hradiště)

Nad stavem. Doba římská.

Viz kapitola Neolit

HOLASOVICE (okr. Opava)

JV část katastru obce. Stěhování národů. LnK.

Viz kapitola Neolit

POHOŘELICE (okr. Břeclav)

Nová Louka. Doba římská.

Viz kapitola Eneolit

SLAVKOV (okr. Vyškov)

Areál Cutisinu, a.s. Řím.

Viz kapitola Varia

SMRŽICE (okr. Prostějov)

„Přední u cihelny.“ Sídliště, pohřebiště. Pozdní doba římská.

Viz kapitola Neolit

VYŠKOV - MARCHANICE (okr. Vyškov)

Marchanické pole před vodou. Doba římská.

Viz kapitola Eneolit

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

1993-1994.(1997)

981/00